

Kværner Brug under Onsum (1853-1892)

**Industri i landlige omgivelser.
I forgrunnen ses Kværner Brug
slik det fremsto tidlig i
1860-årene. Bruget lå i Lodalen
et lite stykke utenfor hoved-
staden, i omgivelser som ellers
var lite berørt av den gryende
industrialiseringen som var i
ferd med å vinne frem inne i
Christiania. I bakgrunnen
skimtes Vaalerengen
hovedgaard.**

I 1834 reiste den 14 år gamle Oluf Adelsten Onsum fra familiegården på Veblungsnæs ved Molde til Christiania. Det var ikke nøden som tvang den unge mannen ut i den store verden. Onsum kom fra en ganske velstående familie. Faren, Gulbrand Gulbrandsen Onsum, hadde ved siden av gårdsdriften blant annet slått seg opp på handel. Men for Oluf var det ingen fremtid på familiegården. Han var nummer seks i en søskenflokk på elleve og måtte finne seg annet utkomme i livet. Faren hjalp imidlertid til med å legge grunnlaget for at Oluf skulle få seg en selvstendig karriere. Gjennom sine handelskontakter skaffet han sønnen plass hos kjøpmann Schjøller i Christiania. Der skulle Oluf gå i kjøpmannslære.

Oluf ble hos Schjøller i ett år. Da var han utlært butikksvenn, og kunne begynne å lete etter arbeid. Han vendte imidlertid ikke nesen hjemover igjen til gamle hjemtrakter, men valgte å bli i hovedstaden. Kanskje hadde det sammenheng med de mange mulighetene som på denne tiden åpnet seg for en ung butikksvenn i Christiania. Byen begynte i tiårene omkring midten av 1800-tallet å bli stadig viktigere som handelsknutepunkt og distribusjonssentrum for det store omlandet. Og en økende andel av landets import gikk over byens havn og gjennom hendene til byens grossererere. Denne utviklingen skjøt for alvor fart i fra midten av århundret, men tendensen var merkbar allerede i tiårene forut.⁶¹

Oluf Onsum fikk raskt arbeid. Kort tid etter at han var ferdig hos Schjøller, ble han ansatt som handelsbetjent hos Donato Brambani, en italiensk kjøpmann som hadde innvandret til Norge over Nederland, og som etter hvert hadde fått handelsborgerskap i hovedstaden. Brambani var med andre ord en av ganske mange innvandrere fra kontinentet som kom til Norge og hovedstaden i årene etter 1800, og som ble en viktig del av byens nye handelsborgerskap.

Brambani hørte til den gruppen handelsmenn som i denne perioden begynte å satse på et mer spesialisert handelsvareutvalg. Typiske eksempler på slike nye spesialforretninger var kolonial- og manufakturhandlerne. En annen var isenkrambutikkene og jernvarehandlerne, og det var dette området Brambani så smått hadde begynt å satse på i midten av 1830-årene. Slik kom Oluf Onsum tidlig i kontakt med jernvarer og jernhandel.

Vi vet lite om Onsums liv og virke i de første årene i hovedstaden. Men mye tyder på at han må ha gjort seg bemerket hos sin arbeidsgiver. Da Brambani døde i 1842, bare 42 år gammel, var det Onsum som fikk i oppgave å drive forretningen videre på vegne av Brambanis enke – Johanna Caroline Brambani. Det skjedde etter ønske fra Johanna Caroline selv, og med samtykke fra hennes far, kjøpmann Carl Rumi. Sistnevnte hjalp for øvrig Oluf med å få innvilget handelsborgerskap, slik at han formelt kunne lede forretningen. Nå var riktignok kravene til handelsborgerskap blitt myket opp gjennom den nye handelsloven som ble innført i 1842. Men det hjalp likevel sikkert å få støtte fra en av byens større handelsmenn. I sin anbefaling skrev Rumi om Onsum at han hadde «tjent sine foresatte til deres tilfredshet, samt udvist duelighed og en god moralsk vandel».⁶²

I anbefalingen står det imidlertid også noe mer. «Ligeledes er det mig bekjent», skrev Rumi, «at herr Onsum, hvis han bliver meddelt myndighedsbeviling og borgerskab, har haab om af min datter der vil ophæve sin handel, at faa hendes fordelaktige handelsbekvemmelighed, samt bliver overdraget den did tilbageblivende varebeholdning». Det var altså meningen at Oluf skulle overta forretningen. På hvilken måte dette skulle skje, står det ikke noe om. Men kanskje hadde Onsum og Brambanis enke allerede drøftet å slå seg sammen. I det minste fortsatte Onsum å drive forretningen sammen med Johanna Caroline etter at han fikk myndighetsbeviling og handelsborgerskap i 1844. Og sommeren 1846 giftet de to seg.

Onsum må ha blitt en del av den brambaniske økonomien allerede før ekteskapet. I 1845 ble han oppført med en inntekt på 1 000 spesidaler. Det var mye mer enn det en handelsbetjent kunne regne med på denne tiden.⁶³ Fremdeles hadde han ingen formue, men det endret seg da han giftet seg. I 1846 ble Onsum ført opp med en inntekt på 2 000 spesidaler. I tillegg hadde han en formue på 21 000 spesidaler.

Kværner Brug grunnlegges

I 1845 averterte Onsum for første gang i eget navn. I en avisannonse fra dette året ser vi at han tilbød byggevarer av alle mulige slag, som fransk vindusglass, glasskjærerverktøy, jern- og messingtråd, spiker, samt enkle verktøy og håndverksutstyr. I tillegg kommer et stort utvalg av kortvarer, som franske stearinlys, lysestaker og lampetter, speilglass og lignende.⁶⁴

Byggevarer og isenkram var altså hovedproduktene i Onsums butikk. Dette var produkter han satset stadig sterkere på i årene som kom. I 1850, viser en annonse i Morgenbladet, kunne han tilby engelsk jerntråd, stål av alle typer og dimensjoner, engelske jernbolter, skruestikker og verktøy for håndverkere, bygningsbeslag, vindusglass, låser osv. Dessuten tilbyr han vannsagblader «i stort utvalg».⁶⁵

Kværner Brugs grunnlegger Oluf Adelsten Onsum i sine yngre år. Bildet er antagelig tatt en gang sent i 1850-årene, og viser en ung, tilsynelatende litt forsiktig, herremann. Senere i livet skulle han bli en av hovedstadens rikeste industriiere.

Dronningens gate 20 i Christiania, hvor den italiensk-fødte Donato Brambani hadde sin jernvareforretning. Her begynte Oluf Onsum som handelsbetjent i 1835. Elleve år senere giftet han seg med innehaveren Donato Brambanis enke, og ble dermed en velstående mann.

Orienteringen mot byggebransjen skyldtes nok først og fremst den økte byggevirkomheten i og omkring Christiania i disse årene. Bare i løpet av perioden fra slutten av 1830-årene til omkring 1850 steg antallet innbyggere innenfor bygrensen fra 20 000 til 30 000, en vekst med andre ord på 50 prosent på litt over ti år. I tillegg var det betydelig folkevekst i byens forsteder. Med en slik vekst fulgte en omfattende byggevirkomhet, og dermed et sterkt økende behov for jernvarer og andre bygningsartikler.

Det meste av de jern- og bygningsartiklene som Onsum omsatte, ble importert fra Tyskland, Storbritannia og andre land. Imidlertid begynte han tidlig i 1850-årene sammen med et knippe andre initiativrike menn å syssle med planer om å fremstille slike varer selv. Planene førte etterhvert til etableringen av to industribedrifter, hvorav begge etter hvert skulle bli store i norsk sammenheng. I året 1853 ble både Christiania Spigerverk og Kværner Brug grunnlagt. Onsum spilte en sentral rolle i begge.

Bak etableringen av Christiania Spigerverk sto et konsortium bestående av Onsum, grossererne Hans Ludwigsen og Thorleif Schjelderup, samt Jacob Woxen og Johan Fredrik Danelius. Flere av disse kjente hverandre godt fra tidligere. Woxen og Danelius hadde vært ansatt hos Brambani samtidig med Onsum. I tillegg var Woxen gift med Onsums søster. Dessuten var Danelius og Woxen fettere, og Ludwigsen og Schjelderup svogere.⁶⁶ Det var med andre ord tette personlige bånd mellom deltagerne i konsortiet, og alle spilte en mer eller mindre aktiv rolle i forbindelse med etableringen av bedriften.

Kværner Brug var derimot i større grad Onsums initiativ. Også her spilte riktignok Woxen og Danelius en rolle, men først og fremst som økonomiske garantister. Som eier sto Onsum alene. Kværner skulle etter hvert bli til et de største mekaniske verkstedene og støperiene i landet.

Kværner Brug ble etablert på Ekeberg øst for Christiania. Navnet fikk bedriften fra gården den ble grunnlagt på. Ekeberg var et jordbruksområde, og sett fra byen måtte stedet fortone seg som perifert. Det var imidlertid tilgangen på vannkraft som gjorde Kværner Brug interessant som industristed. Før damp og elektrisitet ble tilgjengelig i større skala, var drivkraft ofte en kritisk minimumsfaktor i industrien. Norge var riktignok rikt på vannkraft, men i og rundt Christiania var det begrenset med vannkraft. Over gården Kværner rant imidlertid Loelva, og her var det også et vannfall – «Kværner-fallet» – som hørte til gården. Den utnyttbare kraften utgjorde et sted mellom 30 og 50 hestekrefter,⁶⁷ og fallet hadde lenge blitt benyttet til mølledrift. Det dreide seg altså ikke om store kraftmengder, og fallet var atskillig mindre enn de fleste av de som lå i Akerselva nord for byen, der de nye industribedriftene skjøt opp som paddehatter i disse årene. Men kraften var tilstrekkelig for Onsums nye bedrift. Den skulle i første rekke være et jernstøperi for produksjon av handelsstøpegods, og drivkraft trengte man primært til drift av blåsebelgene i kupolovnen. Noe verkstedproduksjon skulle også drives, men maskinene var få og kraftbehovet marginalt.

Det var ikke så voldsomme investeringen som skulle til for å få virksomheten i gang. Onsum betalte 3 200 spesidaler for den 18 mål store Kværner-eiendommen. Med på kjøpet fulgte fallrettighetene til Kværner-fallet, reguleringsmagasiner lenger opp i vassdraget, og dessuten flere driftsbygninger som Onsum uten store forandringer kunne benytte i egen virksomhet. For øvrig var det et ganske enkelt anlegg som ble bygd opp. Til å planlegge kraftanlegget engasjerte Onsum ingeniør Oluf Roll, en av samtidens fremste tekniske eksperter her hjemme. Roll fungerte som konsulent for en rekke industribedrifter ved siden av at han også enga-

Kværner Brug anno 1906. Fremdeles er Lodalen primært et jordbruksområde.

sjerte seg direkte i industriell virksomhet.⁶⁸ Han hadde også konstruert en ny type vann-turbin, og muligens var det en slik som ble installert ved Kværner Brug.

Det ble bygd en inntaksdam rett ovenfor Kværner-fallet, og derfra ble driftsvannet ledet i en trerenne ned til turbinen noen meter nedenfor. Det kan med andre ord neppe ha dreid seg om mange hestekrefter. De to møllebygningene som lå på eiendommen ble bedriftens første lokaler. Den nedre ble til jernstøperi, den øvre til mekaniske verksted. Vi vet ikke eksakt når anlegget sto klart til drift, men Anker Olsen mener at det skjedde en gang på høsten 1854.

Støperibedriften Kværner Brug

Som vi har sett, opererte de fleste tidlige jern- og metallbedrifter et eller annet sted i mellom de to ytterpunktene ren handelsgoodsproduksjon og ren mekanisk verkstedproduksjon. På denne skalaen plasserte det tidlige Kværner Brug seg i kategorien handelsgoodsstøperi med maskingods og enkelt maskineri som øvrige produkter. Historikeren Lars Thue har antydnet at Kværner Brugs orientering mot handelsgoods kan ha hatt sammenheng med at Onsum ikke hadde noen teknisk bakgrunn. Som han skriver: «Når kjøpmannen Onsum valgte å la støperiet være hjørnesteinen på Kværner de første åra, kan det kanskje sees i sammenheng med Onsums manglende tekniske kvalifikasjoner».⁶⁹ Vi har imidlertid sett (kapittel 1) at flere mekaniske verksteder ble startet av folk uten teknisk bakgrunn. For Onsum var det nok først og fremst den allerede sterke orienteringen mot bygningsindustrien og jernvarehandelen som bestemte produksjonen. Kværner ble etablert som en forlengelse av Onsums handelsvirksomhet.

Kværner produserte nærmest alt mellom himmel og jord av støpegods til bygg, husbruk og andre formål: støttekonstruksjoner, gelendere, rekkverk, gjerdestolper, vindusrammer, ankere, gravstøtter, vaffeljern, strykejern, jerngryter, mortere, kjeler, blant mye annet. Av enkeltprodukter var det imidlertid ovner og komfyrer som snart ble det viktigste. Her var det åpenbart et stort marked. Som nevnt var Christiania en by i vekst med de behov det stilte for byggevarer. Videre har vi sett (kapittel 1) at brenselprisene steg betydelig i denne perioden, hvilket bidro til økt etterspørsel etter mer varmeeffektive ildsteder. Endelig spilte nok de gode økonomiske tidene en rolle. «Den første moderne, økonomiske høykonjunktur skylte inn over hovedstaden på midten av 1850-tallet» skriver Jan Eivind Myhre.⁷⁰ Dette stimulerte også til økt etterspørsel etter ovner og annet handelsstøpegods.

Produksjonssammensetningen ved Kværner Brug var stort sett uforandret i ganske mange år. En første bevegelse inn på nye områder ser vi først utover i 1860-årene, da bedriften begynte å produsere større og mer avanserte plate- og jernkonstruksjonsarbeider.⁷¹ Samtidig begynte den å tilby enklere mekanisk utstyr, først og fremst landbruksmaskiner og –redskaper som treske- og hakkelsmaskiner, kornrenskere, hestevandring, ploger og harver. Imidlertid dreide det seg ikke om noen grunnleggende omlegging av produksjonen. Så sent som i slutten av 1860-årene var det fremdeles handelsstøpegodset som dominerte. I tillegg til hele spekeret av handelsgoods for byggeformål, ble det produsert utstyr til skipsbruk, som ankerspill og krabbespill, kabysser, kjetting, blokker, pumper og dregger. Den kanskje viktigste endringen var at ildsteder ble et stadig viktigere enkeltprodukt. I 1867 reklamerte Kværner blant annet med jernovner i 50 forskjellige modeller med og uten luftveksling. I tillegg ser vi av

Kirkeovn fra Kværner Brug anno 1878. Ovnen veide nesten 400 kilo og var, som navnet antyder, beregnet for kirker og andre større lokaler.

utvalget at kull og koks var i ferd med å vinne innpass i oppvarmingen. Blant annet tilbød Kværner glattslipte koksovner i 12 størrelser, samt et knippe modeller av sylindrovner. Endelig ble det tilbudt et bredt spekter av komfyrer samt stekeovner og kokeovner.⁷²

Først omkring 1870 begynner Kværner for alvor å satse mer aktivt på mekanisk verkstedproduksjon. I 1869 ble verkstedet utvidet og modernisert, og samtidig ble det bygd et eget støperi for maskingods. I denne forbindelse ble det også for første gang ansatt en ingeniør som driftsbestyrer; William Ludvig Rode. Det var særlig sliperianlegg og turbiner til treforedlingsindustrien Kværner satset på i de kommende årene. I tillegg ble det produsert dampkjeler og en rekke maskiner og annet utstyr til industrien.

Den økte satsingen på mekanisk verkstedproduksjon betydde imidlertid ikke at handelsgodsproduksjonen kom i bakgrunnen. Snarere handlet det om en økt diversifisering. Det ble satset større på leveranser til industrien, men samtidig ble også handelsgodsproduksjonen utvidet. Blant annet flyttet Onsum sitt utsalg til større lokaler i Nygaten, og her ble det etter hvert nesten bare solgt produkter fra egne fabrikker. Andre engasjementer viser også at bygningsbransjen forble et satsingsområde. Allerede i 1862 hadde han kjøpt Svendengen Teglverk. Noe senere bygde han også flere sagbruk og høvlerier.⁷³ Dermed kunne Onsum etter hvert levere nærmest alt det man trengte på en byggeplass: murstein, plank og spiker, samt alt av støpegods fra konstruksjoner til inventar som ovner, komfyrer osv.

Blant mye annet støpte Kværner Brug gravkors i mange varianter.

1870-årene: Storhetstid

1870-årene ble på mange måter Oluf Onsums storhetstid. I løpet av dette tiåret utviklet Kværner Brug seg til å bli en av landets største industribedrifter, og Onsum ble en av hovedstadens rikeste menn. Grunnlaget for den sterke veksten lå for det første i et stadig økende behov for maskiner og annet utstyr til industrien. For det andre var 1870-årene en gyllen tid for produsenter av byggevarer. «Champagneårene» i norsk økonomi er første del av 1870-årene blitt kalt. De gode tidene førte til økt etterspørsel etter støpegods og andre typer byggevarer.

I 1865 hadde Kværner Brug 39 ansatte, hvorav omkring to tredjedeler arbeidet i ovnsstøperiet. Slik sett hørte bedriften ikke til de største i hovedstaden. For eksempel sysselsatte Hjula veveri, Akers mek. verksted og Nydalens Compagnie allerede i midten av 1850-årene mellom 150 og 250 ansatte.⁷⁴ Etter 1865 gikk imidlertid bedriften inn i en kraftig ekspansjonsperiode. I 1869 hadde den over 100 ansatte, i 1875 var antallet over 200, og i slutten av 1870-årene nærmet det seg 300.

I 1880 var altså Kværner Brug blitt en stor industribedrift. I tillegg var den mangesidig. I 1879 var det til sammen 280 ansatte ved bedriften. Disse fordelte seg på følgende avdelinger: støperiet 79 ansatte, file- og dreierverkstedet 58 ansatte, pusserhuset (inkludert sjauerne) 42 ansatte, smien 22 ansatte, kjeleverkstedet 19 ansatte, og til slutt modellverkstedet og hesteskofabrikken, begge med 14 ansatte.⁷⁵ I tillegg kom én ingeniør og to tegnere, fire verkstedformenn og fire kontorbetjenter. Det var ved dette tidspunkt altså åtte avdelinger ved bedriften. I tillegg kom et tegnekontor, et planleggingskontor og en administrasjonsavdeling med funksjonærer.⁷⁶

Som nevnt var første del av 1870-årene preget av en sterk oppgangskonjunktur. Denne ble imidlertid avbrutt av et tilbakeslag omkring 1875 som kom til å vare helt til ut i begynnelsen av 1880-årene. Tilbakeslaget var alvorlig. Bare i løpet av perioden 1877-1879 falt landets bruttonasjonalprodukt med 6 prosent og investeringene med 16 prosent.⁷⁷ Nå hefter det riktignok usikkerhet ved slike tall, og de nasjonale hovedtrekk kan dekke over viktige geografiske og næringsmessige ulikheter. Samtidig er det ingen tvil om at også industrien i hovedstaden ble rammet av tilbakeslaget. «I årene mellom 1875 og 1885 fikk Kristiania-industrien føling med den store depresjonen» skriver Jan Eivind Myhre.⁷⁸ Det er også hevdet at jern- og metallindustrien ble særlig hardt rammet i disse årene.⁷⁹ En rekke bedrifter måtte innskrenke eller legge ned, deriblant Nylands verksted som var en av hovedstadens største mekaniske verksteder.⁸⁰

Kværner på sin side ser imidlertid ut til å ha greid seg godt gjennom hele 1870-tallet. Der gikk ikke antallet ansatte tilbake før i første del av 1880-årene. Og heller ikke lønnsomheten så ut til å falle. «Økonomisk ble Onsum i disse årene en av byens rikeste menn» står det i Norsk biografisk leksikon. Der hevdes det også at Onsum og Kværner greide seg rimelig godt gjennom året 1878 som var selve kriseåret i perioden.⁸¹

Dette inntrykket bekrefte av veksten i Onsums inntekt og formue. I 1865 hadde han inntekt og formue på henholdsvis 10 500 og 85 000 spesidaler. I 1875 steg de til 30 000 og 275 000 spesidaler.⁸² Frem til 1880 vokste den ikke ytterligere, men den gikk heller ikke tilbake.⁸³ Nå skal vi riktignok være varsomme med å trekke for mye ut av slike tall. På den annen side er det mye som tyder på at blant annet Kværner faktisk gikk brukbart også i siste del av 1870-tallet. Dette bekrefte, som vi allerede har sett, av det faktum at sysselsettingen i denne perioden faktisk fortsatte å øke.

Hvorfor skar Kværner Brug klar av tilbakeslaget? Antagelig ligger svaret først og fremst i mangfoldigheten i produksjonen. Mange mekaniske verksteder hadde i løpet av de gode årene frem til midten av 1870-tallet i økende grad spesialisert seg på visse produksjonsområder. Noen satset på skipsbygging, andre på spesielle typer maskineri osv. Slik ble de imidlertid også mer sårbare for tilbakeslag. Kværner hadde derimot lenge en ganske sammensatt produksjonsstruktur, og bedriften opererte på markeder med ulike konjunkturforløp. For eksempel er det grunn til å tro at aktiviteten i byggevirksomheten fulgte andre konjunkturmønstre enn industrien. I det minste vokste hovedstadsbefolkningen med hele 36 prosent i årene 1875 til 1885, og det må ha betydd at etterspørselen etter byggevarer fortsatte å være ganske stor til tross for det allmenne tilbakeslaget.

Men de gode resultatene kan i noen grad også ha hatt sammenheng med at Onsum bevisst gikk inn for å sette i gang ulike prosjekter som kunne holde etterspørselen i egne bedrifter oppe. Som vi skal se, var det imidlertid en vei som var farlig å bevege seg inn på, og i siste instans skulle den føre til Onsums undergang.

Tegning av kakkelovn med kokemuligheter.

Bygningsgods var lenge en viktig del av Kværner Brugs assortiment. Her en svingtrapp med fotrist, antagelig fra 1870- eller 1880-tallet.

Onsums praktfulle bolig Lille Munkeengen, på folkemunne kalt «Onsumslottet». Huset ble bygd i årene 1875-1876. Hagen ble kalt Edens hage, og rommet blant annet en stor statue av Adam og Eva.

Pissoar fra slutten på 1880-tallet. Slike ble levert i flere størrelser – enkle, doble, 3-doble og 4-doble, og med og uten skillevegger imellom.

Onsum går konkurs

Om det gikk godt for Onsum og Kværner Brug i 1870-årene, gikk det riktig galt utover i 1880-årene. Som nevnt nådde Onsums rikdom et høydepunkt omkring 1880. Etter den tid gikk det derimot ganske raskt nedover. Ett signal om det var den sterke tilbakegangen i arbeidsstokken frem mot midten av 1880-årene. Oppgaver viser at det i 1885 var 169 ansatte i Kværner.⁸⁴ Det var en halvering i forhold til fem år tidligere.

Det gikk også dårligere med Onsums private økonomi. I første del av 1880-årene ble formuen gradvis mindre, og i 1885 var den helt smuldret bort. Det var åpenbart at Onsums virksomheter var i store problemer, og i 1887 var krisen et faktum: Onsum var konkurs.

Hva skyldtes fallitten? Kristian Anker Olsen mener at den først og fremst hadde sammenheng med at Onsum investerte i en del prosjekter som gikk galt. Deltagelsen i Otterelvens Papirfabrikk i 1870-årene var ett. Her gikk han etter sigende med for å sikre Kværner Brug leveransene av turbiner og maskineri til fabrikk. Engasjementet ble imidlertid en stor belastning for de involverte, først og fremst fordi fabrikk ble rammet av en rekke tekniske problemer.

Ønsket om å sikre Kværner Brug oppdrag hadde også ledet Onsum inn i en rekke byggeprosjekter som brakte store tap. Onsums svigersønn, Ludvig Aall, forteller at Onsum i 1884 hadde sytti leiegårder ferdig og under bygging. «Disse forretninger», skriver han, «var nærmest gjort for at skaffe avsetning for produktene fra Kværner og Svendengen».⁸⁵ I tillegg ble Onsum rammet av et mindre boligkrakk i slutten av 1870-årene som førte til at han måtte overta en rekke gårder der han hadde store utestående fordringer. Disse ble det senere vanskelig å få solgt.

I 1887 ble Onsums formue i fast eiendom, aksjer og fordringer beregnet til ca 3,1 millioner kroner. Samtidig hadde han en gjeld på 2,5 millioner kroner.⁸⁶ Under gode tider hadde den store gjelden muligens vært mulig å håndtere. Det var den imidlertid ikke under de trykkende tidene i midten av 1880-årene, og det endte med at han i 1886 måtte innstille alle betalinger.

I 1887 var Onsum blitt 67 år gammel. Etter konkursen kom han aldri tilbake som industrimann. Han døde i 1899. Men selv om Onsum personlig bukket under, etterlot han seg bedrifter som i høyeste grad hadde livets rett. Christiania Spigerverk og Kværner Brug ble begge drevet videre og utviklet til ledende industriforetak i tiårene som fulgte. I neste kapittel skal vi se nærmere på hvordan bedriften utviklet seg i de kommende årene. Særlig skal vi konsentrere oss om støperivirksomheten. Den fikk etter hvert en annen rolle enn tidligere.

På toppen av karrieren. Oluf Onsum fikk flere fremtredende offentlige verv i hovedstaden. På dette bildet fra omkring 1880 troner han i myndig positur som stadtshauptmand – leder av Borgerbevæpningen.